

BERNADOTTEDESIGN

Ur separatutställningen *Konsten att designa en låda*

Konstnären, silversmeden och designern Sigvard Bernadotte är nog den person som i Sverige har betytt mest för bilden av industridesignen som profession. Tillsammans med den danske arkitekten Acton Björn bildade han 1950 i Köpenhamn Bernadotte & Björn Industridesign A/S. En av deras första kunder var Åtvidabergs Industrier.

1958 öppnade Bernadotte & Björn ett kontor också i Stockholm. Därmed blev de norra Europas största designbyrå. 1964 skildes Stockholmskontoret från B & B och blev Bernadotte Design AB. I början av 1970-talet gick Bernadotte samman med engelsmannen James Pilditch som ägde Allied Industrial Designers. Det nybildade företaget antog namnet AID. Efter några år stängde AID sitt kontor i Stockholm.

Den legendariska formgivarduon Sigvard Bernadotte (1907-2002) och Acton Björn (1910-1992) kom att bilda skola för unga människor som intresserade sig för industridesign. Till deras kontor sökte sig ett ansevärt antal designers, även från utlandet. Bild ur *The Facit International Review* 1958.

DEN FÖRSTA FACITSNURRAN MED BERNADOTTEKÅPA

Åtvidabergs samarbete med Bernadotte & Björn inleddes med att de två 1951 fick ge form åt Original-Odhners ”snurra”. Tre år senare presenterades den första Facit-snurran med Bernadottekåpa, modell NTK.

Gunnar Ericsson med en gammal och en ny räknemaskin 1956. Foto Arne Flink.

Foto Björn Nilsson 1963.

”Industrial design är inte en yttre makeup för att få en given produkt att se modernare ut. Det är en långt mer genomgripande process som börjar med en omständlig analys av produktens inre och yttre, dess säljgenskaper och dess förutsättningar att klara sig i konkurrens med andra fabriker inom samma område”. Sigvard Bernadotte 1958.

ENHETLIG DESIGN MED KONSEKVENT FAMILJEKARAKTÄR

För att stimulera försäljningen och ge kontorsmaskinerna karaktär beslöt bolaget 1957 att satsa på enhetlighet i såväl namn som design på samtliga sina produkter. Uppdraget att formge de nya maskinerna tillföll Bernadotte & Björn.

1957 beslutade man kalla alla maskiner som såldes genom Åtvidabergs handelsrörelse för Facit. Foto Arne Flink.

Nobel design. Sigvard Bernadotte med ny version av Original-Odhners elektriska additionsmaskin. Bild ur Vecko Journalen 1959.

1958 erhöll samtliga Facitmodeller en sober ”vikinggrå” färg, 1967 ersattes den vikinggrå färgen av den betydligt ljusare nyansen Facitgrå.

1958 presenterades den första räknemaskinen med kåpa i plast, Odhner Junior. ”Bernadottekåpan” sköna form väckte beundran, men var plast fult eller fint? Om detta gick meningarna starkt isär.

KÄNSLA FÖR DEN RENA FORMEN

Varje ny maskin med ”Bernadottekåpa” som lanserades på marknaden mottogs med lovord för den gedigna anpassningen till produktens funktion och den sköna balanserade formgivningen.

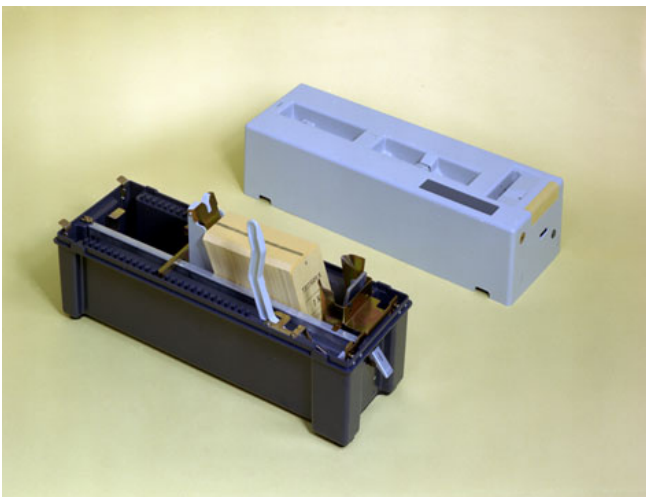
Från tillverkningen av Odhner Junior i Facits fabrik i Juiz de Fera, Brasilien 1960. Okänd fotograf.

Facits skrivmaskiner ansågs bli världens elegantaste när Bernadotte & Björn fick formge dem. Bilden på skrivmaskinsflickan är tagen av K W Gullers under första delen av 1960-talet.

NÄR ALLA SKULLE TVINGAS RÖSTA PÅ FACIT

Vid valet 1973 var det tänkt att svenska folket skulle bli först i världen med att hålkortsrösta. På justitiedepartementets begäran konstruerades den tekniska apparaturen för denna nya typ av valteknik vid den av Facit nybyggda Örsättersfabriken i Åtvidaberg. Uppdraget att designa själva "lådan" överlät Facit åt Sigvard Bernadotte.

Den statliga beställningen utgjordes av en provleverans om 200 valboxar och 2 000 kassetter. Totalt omfattade ordern 35 000 valboxar och 350 000 kassetter. Kontraktssumman uppgick till ca 8 miljoner kronor. Facits konstruktörer framlade även förslag till utformning av ett valkuvert för äkta make- ombuds- och poströstning som var anpassat till den tekniska apparaturen. Foto Arne Flink.

1971 genomfördes på prov världens första hålkortsval av 4 000 studenter i Umeå. Året därpå förättades ett värnpliktsval på 101 valställen i hela landet. Utrustningen fungerade oklanderligt, men vissa svagheter uppdagades på andra delar som inte Facit hade haft ansvaret för. Dit räknades problem med valsedlarna till vilka beställaren använt sämre papperskvalitet än de av Facit angivna. Då riksskatteverket pekat på svårigheter i att få systemet att fungera till hundra procent stoppades produktionen.